

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Artykuł "15 Skolsk hłdka. Utelsk organizace..."

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

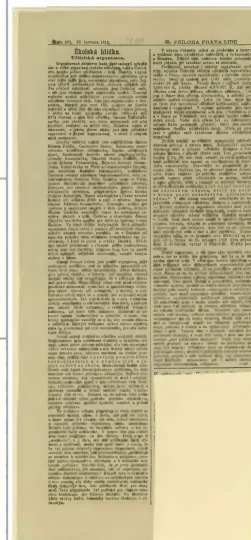
TR 031.104

Data wydania oryginału

1911

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+
■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Školská hlídka. Učitelská organizace.

Organisované dělnictvo bude jistě zajímat několikrát o velké organizaci českého učitelstva, totiž o Ústředním spolku jednot učitelských v král. Českém, v němž soustředěna jest většina organisovaného učitelstva. Jsou však ještě vedle jiné, samostatné organizace, jako Jednota učitelů měšťanských škol, Jednota učitelek atd. Pro některé záležitosti ustavena jest Ústřední rada, v níž jsou zástupci všech učitelských spolků. Zemský ústřední spolek učitelských jednot zahrnuje zvláště učitelstvo obecných škol. Toto jest organisováno v Jednotách, kterých jest nyní 123, spojeno ve Spolek ústřední a který jest dle toho organizací těchto jednot, v nichž na konci správního období 1910—11 byli 8774 členové, z nich 553 učitelky. Činnost Ústředního spolku jest obšířlá, což nelze neuznávat ani přes rozdílné názory na určité věci. Zejména nutno si všimnouti, v jakém živém styku jest tato učitelská organizace s jinými korporacemi, v nichž i obvykle má zastoupení.

Zemský ústřední spolek jest zakládajícím členem Husova Fondu, Osavětového Svazu, Bolzanova samostatného svotčince učitelského, Spolku učitelských domů, Společnosti českého musea paedagogického, Jednoty Komenského, Ústřední Matice Školské, Národní Jednoty Pošumavské, Národní Jednoty Severočeské, Komenského ve Vídni a Československé Jednoty, jest majitelem vlastního knihkupectví, podřídníkem Ústřední záložny učitelstva československého, také nakladatelství družstva Máje, Českého domu ve Vídni, členem Mezinárodní kanceláře učitelských sdružení, Delegace pro zavedení mezinárodního jazyka, Svazu slovauského učitelstva, přispívajícím členem Spolku českých žurnalistů, Mensy akademické a České zemské komise pro ochranu dětí a péči o mládež, činným členem Dědictví Komenského, Zemského spolku pro výchovu a opatrování slepých v král. Českém, řádným členem Českého zemského svazu ku povznesení návštěvy cizinců v král. Českém a skutečným členem Českého zemského spolku pro reformu bytovou v král. Českém. Ve všech těchto korporacích bývá učitelská organizace činná radou i pomocí při školských věcech, ačkoliv naopak nemožno neviděti, že v Čechách při mnohém podniku bývá učitelstvo ponecháváno bez povšimnutí, i když se jedná o otázky školské. Někdy jest takové přeházení z různých příčin pochopitelné, někdy jest věci škodlivé, zejména tam, kde by mohly dobře uplatnit učitelské zkušenosti, nabyté těsným stykem s lidem.

Hlavní činnost ovšem jest uvnitř organizace, jejíž zastoupení rozděleno jest do několika pracovních odborů; těmi jsou: odbor hospodářský, odbor kulturní, dále právní, školský a tiskový. Při nynějším oživení školské otázky jest samozřejmo, že v odborech těchto jest práce dosti. Hospodářský odbor jest jaksi odborem praktické svépomoci, vyhledává a sprostředkuje učitelstvu různé výhody při nákupech, v lázních a pod. Kulturní odbor stará se o otázky, jež se týkají i kruhů mimoučitelských. Tak pojednávalo se v něm v minulém období několikrát o ochotnických divadlech, o knihách pro mládež škole odrůstlou, o zakládání lidových knihoven, při čemž bylo usneseno domáhati se zákonné úpravy knihovnictví a působiti k tomu, aby kruhy poslancecké zasadily se o to, aby osnova zákona o zakládání lidových knihoven pokud možno nejdříve stala se předmětem jednání sněmovního, jakmile sněm bude dělným.

Odbor právní dotýkal se několika akutních otázek. Projednávalo bylo menšinové školství, o krajském zřízení, návrh jedné jednoty učitelské, aby bylo organizací vůbec zakázáno varháníčení a aby takový zákaz vydala sama zemská rada, učiněno usnesení za účelem omezení úlev, zvláště také o právním poměru dětí bezkonfessních a o poměru jich a jejich rodičů ke škole. Rozhodování těchto záležitostí není dosud řízeno jednotným měřítkem, ba není namnoze ani řízeno principem zákonitým. Bude-li provedeno usnesení, aby vymoženosti (a snad i nevymoženosti) posledních sporů v této záležitosti byly vhodným způsobem publikovány, získán bude zajímavý a potřebný materiál k řešení veškeré otázky bezkonfessních dětí vůbec. Rozumí se, že valnou část svého jednání věnoval odbor právní otázkám stavovským, zejména naléhavé potřebě upravit hmotné a právní poměry učitelstva.

Ve školském odboru připravuje se akce, snažící se povznést veřejný zájem o školu, což jest věc nutná, o které máme své názory, jež tuto, pokud referujeme o činnosti učitelské organizace, zatím neuvádíme. Zvláště bylo jednáno ve školském odboru o tak zv. sestátnění školy měšťanské. V otázce této jest učitelstvo české rozděleno na dva tábory. První přeje si „sestátnění“, t. j. chce, aby stát měšťanské školy zřizoval a vydržoval, druhý jest proti tomu z obavy, že by byl posílen vídeňský centralism. Organizace, o jejíž činnosti tuto mluvíme, jest proti sestátnění, „prohlašuje se zřetelem k učitelskému kulturnímu programu, resoluci sjezdu slovauského učitelstva a k zvláštním kulturním potřebám českého lidu, že je proti sestátnění škol měšťanských, jež nemohou býti od organismu národního školství oddělovány.“ Rovněž byla ve školském odboru doporučena k edukace na měšťanských školách v tom smyslu, aby dívky mohly navštěvovati měšťanské školy chlapecké tam, kde zvláštních škol pro dívky není. Také připravován byl podklad pro českou zemskou konferenci, pro reformu školství, ku kterémuž účelu vydány budou dotazníky kruhům školským i občanským.

V odboru tiskovém jedná se především o úpravu a vydávání dvou učitelských kalendářů, a to kapesního a lidového. Zvláště byla ustavena komise sněmovní, která jednala při zasedání sněmu se stranami.

Povšimnutí zasluhují i některé organizační podniky, zejména Ústřední záložna učitelstva československého v Praze, zapsané společenstvo s ručením obmezeným, která za správní rok 1910 měla peněžního obrátu 29 mil. korun. Vklady členů i nečlenů činily 3,689,464 K, půjčky členské 4,878,801 K. Ani tato záložna není ovšem jedinou učitelskou záložnou. Tak jest v Praze živá záložna Komenského, a několik peněžních spolků okresních. Letos jet tomu deset let, co činná jest samostatné učitelské knihkupectví, nakladatelství a papírnickví. V rozvoji utěšeném jsou také studentké útolky organizační, a to dva: v Kostelci n. O. a v Praze na Vyšehradě, oba ve správě Spolku učitelských domů. Vedle nich zřízen byl na dalmatském ostrovu Rabu pensionát „Praha“, který jest rovněž majetkem Spolku učitelských domů. Místa na něm jsou v přední řadě vyhrazena členům učitelských organizací.

Zvláště uvádějí se důležité organizační události, zejména jednání o úpravu platů. Jednatelská zpráva vypravuje také o jednání učitelské delegace s Jednotným klubem v minulém říšské radě. Tam „požadavek úpravy § 55, říš. zák. škol. narazil na odpor poslanců, kteří pokládali tuto úpravu za nepřipustnou se stanoviska autonomního. Nepodařilo se přesvědčiti je o opaku toho. Docílono jen, že plenární schůze Jednotného klubu českého po referátu školského odboru uznala úpravu platů učitelských za nutnou, avšak o jejím základu, totiž o rovnosti se státními úředníky se středněškolským vzděláním, klub úplně pomlčel, asi následkem odporu, který se ozval v klubu proti požadavkům učitelstva vůbec.“ V této otázce vstupili několikrát do vyjednávání zástupcové učitelstva českého s německými.

— Zvláště vyslovila se organizace učitelská také proti definitivě okresních školních inspektorů, majíc na mysli zhoubné následky takové definitivy školních dozorců v Haliči. Není jinak možno uvést tu všechnu činnost, opravdu bohatou, týkající se záležitostí niterných, ale i významných pro veřejnost, jako jest na př. obsazování učitelských míst a jiné a jiné problémy. Poznáváme ještě, že ve správním roce 1910—11 za období od 1. června do 31. prosince 1910 úhrn příjmů činil K 43,561.54, vydání K 27,924.62. Zbytky jsou uloženy.

Uvnitř organizace, o níž jsme výše pověděli, není ovšem vše ve světle tak příznivém, jak by za to dle zprávy výroční mělo. V učitelstvu samém vysvětluje se jistá nečinnost nebo téžkopádnost organizačních jednotek příčinami vnitřními, ne na posledním místě osobními. Máme za to, že příčiny téžkopádnosti jsou jiné, zejména všestrannost, a jakou organizace učitelská chce pracovati. Tato snaha ideální a sympatická, nedochází účinného splnění, protože po mnohé stránce jsou otázky školské jako otázky kulturní pevně spjaty s politickými poměry, nad nimiž organizace učitelská, soustřeďující učitelstvo nejmožnějších politických názorů, zůstává. Už několikrát jsme o tomto poměru zde mluvili, vždy však jsme byli nařčení, že chceme učitelstvo vehnati do jednoho politického tábora. Nemožná tato snaha nebyla naší snahou, ačkoliv socialistickou propagandu neomezujeme jen na kruhy dělnické. Chtěli vždy ukázati na významnost účasti na zápasech politických stran, pokroku a reakce a na významnost učitelského hlasu v nich. Takový hlas v mnohých otázkách jest povinností kulturní, a musí býti řečen i přes ono stanovisko „nad politickými stranami“. Jinak však smysl našich poukazů na význam účasti na politickém zápasu jest takový: Učitelstvo musí se organisovati dle politických stran; vytvořiti v politických stranách zvláštní jednotky, přejati v nich kulturní úkol, což neznamená zánik Ústřední organizace, jež i nadále zůstane organizací všestavovskou, odborovou. —pl.

K situaci na Slovensku...

zákonná úprava. V neděli konala se v Plzni zemská konference starousedlých, jak sami doznali, vesměs příslušníků strany agrární, kteří tu vyslovili své požadavky vzhledem k zákonné úpravě obecního statku. Starousedlíci prohlásili, že si přejí úpravy obecního statku dle zákona, ale tak, aby dosavadní práva jejich byla zachována. Uvádíme dle agrárního „Plzeňského Kraje“ k vůli informaci obsah řeči hlavního referenta dra Jedličky:

Předseda udělil na to slovo panu dra Jedličkovi ze Zbiroha, který v delší, věcné řeči promluvil o užívání obecního statku a stanovisku starousedlých ku chystané jeho úpravě. Celá otázka má pro selský stav důležitost přímo životní. Často vydávána jsou rozhodnutí, která odporují právnímu citu a právu obyčejovému, na němž obecní statek spočívá. Judikatura v tomto směru je nejistá, kolísavá, stále se měnící. Přišla doba, kdy je třeba, aby starousedlí svá práva bránili v zájmu budoucnosti stavu středního na venkově. Pan referent podrobně na to vysvětlil vznik obecního statku, dovolává se při tom Palackého — a dospěl až k 18. století, kdy počínal se s touto otázkou rudimenterně (počátečně, základně) zabývatí stát. Zmínuje se o reskriptu za doby Marie Terezie, týkajícím se kontribuce, již zdaňoval se obecní statek a dalšími patenty až do roku 1849. Dnešní obecní zřízení nevystihuje správně podstatu společného jmění, jak to vykládá § 70. Jedná se nám o to, abychom při úpravě uplatnili své právo ve formě zákona. Ve většině obcí přispívá obecní statek k tomu, aby udržel hospodářskou nezávislost rolnictva a proto právo toto nenecháme si nikým vzít. (Výborně!) Předmět našeho práva je znám — vznik spočívá na historii a obyčejích — může se tedy mluvit jen o zániku anebo nabytí legitimace k užívání společného jmění. Referent v celé řadě případů dokazuje, jak je nutno, aby starousedlí své požadavky hájili a rozhodně staví se proti tomu, aby obce mohly obecní statek vykupovati. Kdo by to zaplatil — než zase my, kteří platíme všude daleko přes polovinu všech daní? O výkupu se strany obce mluví se tedy nemůže. Snad dalo by se uvažovati o tom, aby určité části obecního statku vykoupiili si starousedlí a přijali vše do vlastnictví společenstevního. Úprava musí vésti k cíli žádoucím, pracujeme proto svorně, aby doba nás našla připraveny. Řečník přečítá na to obsáhlou resoluci, v níž hájí se práva starousedlých po stránce právní, historické a obyčejové, precizuje se jich stanovisko k úpravě obecního statku, zamítá se výkup se strany obcí a volá se — vedle jiných okolností — po jasném znění zákona. (Resoluce byla po dalších projevech různých delegátů jednomyslně přijata.)

Slova na to ujal se zemský poslanec agrární Huel, s jehož řeči přinášíme vyňatky rovněž dle „Plzeňského Kraje“:

„Dívám se na celou záležitost klidně a objektivně. V prvé řadě je nutno, aby se narýsoval postup a pracováno intensivně za uznání vašich požadavků. Ne neprávem říká se někdy, že „moc je právo“; chcete-li, aby vašim požadavkům bylo rozuměno, musíte mít moc v organizaci a při každé příležitosti pracovati za svým vytknutým cílem. (Souhlas.) Myslím, že velká většina z vás je příslušníky naší strany agrární. (Volání: Všichni jsme stoupenci!) Nuže i v rámci strany můžete své požadavky hájiti. Před 2 roky na valné hromadě hospodářsko-politického spolku poukazoval jsem k vážnosti situace, která může nastati při úpravě obecního zřízení. O život hlásí se jiné vrstvy — přicházejí nové proudy a je proto třeba, aby také vy byli jste zorganizováni. (Výborně!) V naší straně hledíme k tomu, aby zjednan byl spravedlivý

musí v této době stát na stráži. Vždyť je panstvo vůbec chtělo přehlédnout a snaží se strkat do popředí Čiperovce jako zástupce domkářského stavu. Naše strana otázku tuto uvedla do proudu, naši domkáři musí si vynutit účast na jejím řešení a nechtí volební opravou připasti se domkáři do zemského sněmu, než tento bude jednat o příslušném zákoně.

Z Podbrdsko a Pošumaví.

V Příbrami, 22. července.

Persekuce. Ze všech Podbrdských okresů zuří manie z § 23, vyplývající nejvíce na Dobříšsku „Jenom“ ze 7 obcí mají v rukou soudruzi žaloby pro nedovolené rozšiřování letáků.

Následky drahoty. Superior kláštera bořovického odepřel jíti za 8 K s procesem do Praskova vymodlit deště. Že prý je proti dřívější chlebiček také dražší. Jelikož zbožné ovečky nedaly více, sešlo z procesí a „záračná“ soška neposkytla v suchu úlevy. Pro 3 koruny! Ale správné. Což má takový „Superda“ vymodlit vodu levněji?

Úmrtí. V Podlesí zemřel soudruh Josef Podrazský, jeden z dobrých našich lidí.

Školy a šosáci. V Písku řídí pokračovací dívčí školu jeden z učitelů — dobrého srdce a jasné hlavy — spisovatel p. Kalal. Ale má jednu ošklivou vlastnost: jde proti zpátečnickému proudu svojí cestou. Za to mu hájí šosáci klacky pod nohy. Nejdříve ho hleděli zostuditi, že nerozumí ústavu, pak, když s hanbou odtáhli, pracují zakrytě. Ústav se pěkně rozvinul a chovanky se hlásí místo do německých klášterů v Horažďovicích do Prachaticích do pokrokové školy v Písku. A ta aby se mohla rozvíjeti, potřebuje z dosudných místností ven — do nové školy. Kuratorium žádalo obec o vystavení školy za 150.000 K se slibem, že peníze do 50 let splatí. Víte, kdo se v obecním zastupitelstvu postavil proti? Domafí! To jsou zastupci spolku domácích pánů, a když učitel p. Hoch ostrými slovy mrskal toto šosáctví, „usadil ho“ starý pan Ján, státoprávní agrární klerikál slovy: „V dřívějších dobách musil učitel mlčet, nyní si dovoluje reklamovat vydání na školství.“ Náklady na školu byly povoleny a přes zlobu z vítězů náklon. Volby. V Strakonickách skončeny volby delegátů do okresní nemocenské pokladny pěkným úspěchem pro naši stranu.

Husův pomník. V Písku přijat obecním zastupitelstvem návrh soudr. K. Hracha k zvolení komitě pro stavbu Husova pomníku, který má býti umístěn v parku proti děkanství. Bývalý mladočeský farář Pixa zuří nad tou zlomyslností.

Z českého severu.

V Teplicích, 22. července.

Z našeho hnutí. Nová místní organizace česká ustavila se v Březně u Postolopr. Přihlásilo se do ní 30 členů. I v této zemědělské krajině mezi dělnictvem svítá.

Právní postavení českých menšin. V neděli se konala v Novosedlicích okresní slavnost dělnictva českého. Soudruzi tepličtí a cukmantlovští chtěli se dostaviti na slavnost v průvodě. Okresní hejtmanství zakázalo oba průvody, protože nacionální plátek „Deutsche Volkswacht“ brozil, že se i „nacionální Němci českého průvodu účastní“, čili jinými slovy řečeno, že se pokusí průvod rozbiti. České dělnictvo by se nacionálům ubránilo; zákazem průvodu dána jsou ve psí jeho občanská práva, neboť v budoucnosti stačí hrozba pokoutního plátku, aby hejtmanství rozhodovalo ve smyslu nacionálních štváčů.

Volební kocovina prožívají národní socialisté na severu. Jejich samostatné kandidatury skončily s obromným fiaskem a proto ve svém tisku obviňují sociální demokraty, že zradili — český národ. Bylo by dětinstvím vyvracetí křečkovité nápady bratří, neboť činnost české sociální demokracie na severu mluví o něčem jiném. Bez národních sociálů mohou české menšiny výborně prosperovat, avšak bez sociálních demokratů českých brzo by zhynuly.

Stávka truhlářských dělníků v Mostě skončena byla konečným vítězstvím dělnictva.

Česká škola v Teplicích přestěhována bude počátkem nového školního roku do staré radnice na náměstí. V budově této byl až do nedávna umístěn okresní soud. Místnosti jsou malé a tmavé a závodí v nezdavosti s budovou, kde je dosud česká škola umístěna. Umístění toto jest pouze přechodní, protože co nejdříve bude přikročeno ku stavbě nové budovy. Aby však obyvatelstvo nevědělo o existenci české školy ve středu města, musí do ní děti choditi nikoliv se strany náměstí, nýbrž sadním vchodem z ulice Kapelní.

Židovský nacionalism. V Mostě zemřel český řízenec železniční, vyznávám Žid Příbuzní mu postavili na židovském hřbitově náhrobek s nápisem česko-hebrejským, dostali však od náboženské obce židovské vyzvání, aby nápis český byl nahrazen německým.

Nedostatek pitné vody doléhá těžce na veškerá místa v uhelné oblasti severočeské. Dolování zničeno spodní prameny pitné vody a obyvatelstvu zbývá špatná pitná voda povrchní, ale i o tuto vodu musí dělnické ženy svádět hotový boj. Nebylo by nic divného, kdyby náhle vyzukla epidemie tyfu, poněvadž se užívá k vaření i k pití vody velice podezřelé.

Nové spojení Drážďan a Čechy projektováno jest skupinou podnikatelů saských. Z Drážďan